

קונטרס בארות המים

ארבעה אחין

כ"ז ע"ב

אולם התוס' ישנים תמהו ע"ד הריב"ן רק

מהא דבעלת מאמר עדיפא משום

דקרובה לביאה, אך הא דבעלת הגט עדיפא משום דאתחיל בה בחליצה ניחא להו, והיינו דאיכא סברא דכיון דאתחיל בה החליצה יגמור בה חליצתו [ויש להוסיף עוד משנ"ת לעיל (ע"א) בשיטת רש"י, דיש לומר דנידון הכל בחליצה אריכתא, וכן נראה בפירוש הריב"ן הנדפס וז"ל דאתחיל בה בחליצתה דגט התחלה דחליצה היא שניהן מגרשין והרי היא כמי שחלץ תחילה דהויא לה חליצה כשירה עכ"ל] ומ"מ תמהו דמה מעליותא איכא בהא דקרובה לביאה, וצפירוש הריב"ן כתב וז"ל דקרובה לביאה שראויה היא ליבום אי לאו משום דנתן גט לאחרת שלא עשה צו שום גירושים והויא חליצה מעולה משל אחרת עכ"ל.

והתוס' פירשו דבעלת הגט עדיפא היינו שנעשה בה מעשה אלים טפי להקליש הזיקה וממילא ראוי לחלוץ לחברתה

איבעיא להו בעלת הגט ובעלת מאמר איזו מהן קודמת בעלת הגט עדיפא

משום דאתחיל בה בחליצה או דלמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה – נחלקו הראשונים בביאור הגמרא, משמעות רש"י [וכ"כ התוס' ישנים ותוס' רצנו פרץ בשמו] כשיטת הריב"ן בתוס' דעדיפא היינו לחלוץ לה, ומיבעי לגמ' אי בעלת הגט עדיפא לחלוץ לה משום דאתחיל בה בחליצה או דבעלת המאמר עדיפא לחלוץ לה משום דקרובה לביאה, ויעוין ברש"א דתמה וז"ל הא דאמרין בעלת גט עדיפא משום דאתחיל בחליצה איכא למידק אדרבה כיון דאתחיל בחליצה גריעא טובא משום דנקלשה זיקתה ונגרעה, והא נמי דאמרין או דלמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה אדרבה מההיא טעמא גריעא ולא עדיפא עכ"ל וכן תמה הריב"ז א.

ביאור
בניא
דבעלת גט
ובעלת
מאמר

וכן בעלת מאמר עדיפא היינו דנקלשה זיקתה טפי, ויעוין עוד דרשב"א.

ביאור הריטב"א

והריטב"א מסיק וז"ל לכך נראה לפרש דהכא חליצת בעלת הגט וחליצת בעלת המאמר דשתייהן גרועות גריעותן משונה זו מזו, דלילו גריעותא דחליצת בעלת הגט היא גריעותא בגופה של חליצה דאיקלישא לה קצת כיון דאתחיל בה בחליצה ומכל מקום עושה היא פעולה גמורה בנפשה ומנלל נפשה, ובעלת מאמר היא בזהפך דכח חליצתה קיים כמות שהיא ואלדברה נתחזק זיקתה טובא וגריעותא דידה היינו לפי שאינה פועלת בעצמה פעולה גמורה, ולהכי מספקא לן הי מינייהו עדיף לקדם אם אותה שנתחזק כח פעולתה לגמור בנפשה ואף על גב דאקלישא, או אותה שנתחזק כח זיקתה וחליצתה ואף על פי שנסתלק כח פעולתה שאינה יכולה לגמור בנפשה, ואתא רב אשי ופשיט דכיון דחזינן דגט חייל אחר מאמר לגרוע כח המאמר ומאמר חייל אחר גט כי הדדי שוינהו רבנן הילכך חליצותיהן גרועות ושוות וכל אחת מהן פוטרת לחברתה עכ"ל (ויעוין בהע"ס).

אחר חליצה וה"ה דאין להם להועיל אחר הגט אי גט עדיף דגט במקום חליצה קאי – נחלקו תירוטי התוס' בהא דמבואר בגמרא דלילו היה גט עדיף לא היה מועיל מאמר אחריו, דלתירוץ קמא אף לחכמים דרבי עקיבא דקידושין תופסין בחלוצה דהויא חייבי לאוין בעלמא ללא יבנה היינו דוקא קידושין לאורייתא, אך כיון דקידשה במאמר יצמין דרבנן גרע ולא חייל [אי לא משום דכי הדדי נינהו] אך הר"י סבר דלחכמים דקידושין לאורייתא תופסין בחלוצה ודאי דמהני אף מאמר אחר הגט, אלא דנקטה הגמ' דהך ברייתא כרבי עקיבא דאין קידושין תופסין בחלוצה, ולהכי אי גט עדיף לא היה מועיל מאמר אחריו.

והנה בהא דסבר רבן גמליאל דאין מאמר אחר מאמר כתבו התוס' לקמן בריש פירק רבן גמליאל (ג) וז"ל אחי אפי' כרבנן דרבי עקיבא אף על גב דקידושין לדידהו תופסין בחייבי לאוין ותפסי קידושין אחר ביאה התם הוא משום דהוו קדושין לאורייתא דע"י ביאה פקעה זיקה אצל הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקון רבנן שיהא מאמר אחר מאמר ולהכי לא קאמר בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא כמו שפי' ריב"ן דרבן גמליאל כרבי עקיבא עכ"ל, וביארו האחרו' דפליגי בב' התירוטים דהכא, דהריב"ן סבר כשיטת הר"י הכא דלחכמים דתפסי קידושין בחלוצה, ה"ה דתפיס מאמר אחר הגט ללא גרע מקידושין דעלמא, והוא הדין במאמר,

תד"ה אי גט עדיף לא ליהני מאמר בתריה, אף על גב דאפילו אחר חליצה קידושין תופסין היינו משום דהוי קידושין לאורייתא אצל ביצמה ללא הוי מאמר אלא מדרבנן אין לו להועיל אחר הגט אי גט עדיף אי נמי אומר ר"י דברייתא דמודה ר"ג קיימא אמתני' דפ' רבן גמליאל דמוקמינן לה כר"ע התם בגמ' (נבג) ולא מהני קידושין

פלונית תירוצי התוס'

כיון דאף במאמר דרצנן אמרינן העושה מאמר ציבמתו פרהה הימנה זיקת יצמין כדמשמע בגמ' (כג א) נמצא דצנד דקנה המאמר הרי פקע הימנה מדרצנן דין יצמה וראוי לחול זה מאמר מדין קידושין דעלמא [מדרצנן].

התוס' והתוס' הרא"ש דהא דאין ראוי להועיל מאמר אחר גט דעדיף היינו כשם ללא מהני מאמר אחר מאמר, וכיון דהא ללא מהני מאמר אחר מאמר הוי אף לחכמים דרבי עקיבא ומשום דלא תקינו תרי מאמר, מדוע מאמר אחר הגט יהני].

אך התוס' שם אזלי לטעמייהו הכא, ויעוין במשנת ר' אהרן (פ"ה סק"ה) דציאר דסצירא להו דאף צנד דקונה המאמר היינו רק לענין להצריכה גט ולפוסלה על האחין, אך אף מדרצנן לא חייל זה פטור לשוק כלל ואפילו במקצת, ומשום הכי עדיין לא שייכי זה קידושין דעלמא אלא מאמר יצמין, וזה סבר ר"ג דאין מאמר אחר מאמר, והוא הדין הכא אף צנד דאהני הגט היינו דוקא לענין לאוסרה להתייבס אך לא חייל זה אפילו מקצת פטור לשוק, ולהכי אכתי ל"ש זה קידושין דעלמא בלא תקנת מאמר.

אולם יעוין בתוס' הרא"ש צסוגין דנקט כתירוץ הר"י דדוקא לרבי עקיבא לא הוי מהני מאמר אחר הגט אילו הוה גט עדיף^א, ואילו לקמן בפרק רבן גמליאל כתב כדברי תוס' דהא דאין מאמר אחר מאמר אחי אפילו לחכמים דר"ע, ומשום דחד מאמר תקינו חכמים תרי מאמר לא תקינו [אך מסבא ז"ב, דהרי מצואר בגמ' דכל הראיה דכי הדדי נינהו היינו דוקא לרבן גמליאל דאין מאמר אחר מאמר, וציארו

סתירת
תוס'
הרא"ש

אלא כי הדדי נינהו – ופירש רש"י ותפשוטו בעיין שהאחת פוטרת חברתה ויחלוץ לחיזו שירצה שחליצת שתייה גרועה, וכתבו תוס' דהיינו כשמואל וכלישנא דקאמר דאחד חולץ לכולן אלא מציעית וכרב אשי, והנה הטור (פ"ק) הביא בשם רש"י דאף אי חליצה פסולה צריכה חיזור על כל האחין ואם נתן יצם אחד גט ליצמתו צריכה חליצה מכל האחין, מ"מ אינה צריכה חיזור על כל הצרות ואם נתן גט ליצמה אחת הרי צרתה נפטרת בחליצתה, ואף דלעיל (כו א) אמרינן לשמואל דלמיפטור צרה צעינן חליצה מעליה ולמיפטור נפשה לא צעינן מ"מ איכא נמי סברא איפכא [זו"ל מדברי רש"י יראה דאפי' אם נאמר צשני יצמין ויצמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד ציצם אחד ושתי יצמות נפטרה אחת בחליצת חברתה] וכתב הבית שמואל (שם סק"ג) דדקדק כן ממשמעות רש"י צסוגין, דלא פירש בתוס' דהך סוגיא אזלא כשמואל דוקא, ומשמע דאף לרב דסבר דחליצה פסולה צריכה חיזור על כל האחין מ"מ מודה בצרות דאין צריכה חיזור על כל הצרות. ובעיקר הדבר, יעוין

שיטת
רש"י
דצרות
עדיפי
מאחין

^א **והוסיף** להכריח כן, דהרי לקמן (כג ב) פליגי אי מהני היכא דקידשה בתורת מאמר אחר חליצה, ועד כאן לא נחלקו אלא אחר חליצה אך אחר גט משמע דמהני לכולי עלמא יעו"ש.

מעולה פטרת גרועה לכ"ע

עוד בתוס' חד מקמאי (לקמן נ"א ב) דדקדק כן מדברי הגמ' דאף למ"ד דחליצה פסולה נריכה חיזור על כל האחין אפשר דמודה דאין נריכה חיזור על כל הנרות והוצא גם צמאירי שם (דמא"ו).

תד"ה חלה כי הדדי נינהו, ומפשוט לאחת פוטרת חזרתה והיינו כשמואל וכלישנא דקאמר דאחד חולץ לכולן אלאמנעי וכרב אשי אצל ללישנא דהתחיל ולא התחיל קאמר היכי דכי הדדי נינהו נריכות שתייהן חליצה כו' - יעוין צחי' הגרנ"פ (ס"ק תנט) וצשי' ר' שמואל ז"ל לעיל (כו ב ס"ק מה) דמבואר מדברי תוס' דגם להך לישנא דהתחיל ולא התחיל דסברה דחליצה פסולה דשוות אינו פטור שייכא בעיא דגמ', ודוקא משום דכי הדדי נינהו נריכות שתייהן חליצה אך אילו היתה האחת עדיפא הרי חזרתה ניתרת בחליצתה וכן מבואר בדברי הרא"ש כאן (ס"ב) וכן מבואר מדברי הרמב"ן בסוגין צ"ד ויעוין משנ"ת צוה לעיל.

ואף דנקטו תוס' בלשונם 'לא מיפטרה רחל בחליצת נרתה דעדיפא' דמשמע דנרת אחות זקוקה עדיפא הימנה ואעפ"כ אין רחל נפטרת בחליצתה, יעוין ברא"ש (ס"ט) דעמד צוה וכתב דאף דכל איסור נרת רחל אינו חלה מחמת רחל מ"מ השיבי שוות "דמדאורייתא נרת אחות אשה כנרת כמו אחות אשה גופה הלכך בזיקה דרבנן נמי יש להשוות נרת אחות חלוצה לאחות חלוצה ופסול אחד הוא ושם אחד הוא ולא דמי

לבעלת הגט ולבעלת מאמר" יעו"ש וצחי' הגרנ"פ (ס"ק תנט).

אמר רב הונא אמר רב צ' אחיות יצמות שנפלו לפני יצם אחד חלץ לראשונה הותרה חלץ לשנייה הותרה - הקשו תוס' דמאי קמ"ל פשיטא דהותרה, ותי' דקמ"ל דהותרה אף נרתה ורב לטעמיה דסבר אין זיקה וחליצה פסולה פוטרת נרה, אך הרמב"ן גריס צגמ' הותרה אצל לא נרתה ופי' דרב אליבא דמ"ד יש זיקה קאמר כמימרא דלעיל, והריטב"א גרס כלפינו (וכן הביא הרמב"ן בהמשך דבריו דאיכא דלא גרסי לה) אך פירש כהרמב"ן דאשמועינן דהותרה היא אצל לא נרתה. ועוד תירצו הרשב"א והריטב"א דאה"נ ליכא רבותא צרישא, ומשום סיפא נקטה.

ורב לית ליה האי סברה והאמר רב כל אשה שאין אחי קורא בה בשעת נפילה יצמה יצא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה - הקשו תוס' דהא מתניתין היא לקמן (ב"ב ב) ואמאי לא פריך ממתניתין ותירצו דניחא ליה טפי להקשות דבהדיא אמר רב כלישנא דר' יוחנן, ועוד תי' דס"ד דשאני מתניתין דנפטרה לשוק משא"כ הכא באחות זקוקה דאכתי טעונה חליצה, משא"כ מימרא דרב מיירי אף בגוונא דאיכא אחים דלא מידחיא מהאי צימא וכמבואר בסוגיא דלקמן (ב"ב ב) וכן תירץ הרמב"ן.

ועוד תי' הרמב"ן דאילו ממתניתין ידעינן דיתכן דהיינו דוקא באיסור אחות אשה דאורייתא כדמשני, אלא דמלישנא דרב

טעמא דלא פריך לרב ממתני'

אך הרשב"א בתחילת דבריו נקט לדברי רבינו חננאל איסור קרובות זיקה מדאורייתא, ולהכי לא פירש דברי הגמ' כפשטן 'זיקה דרבנן היא' דהיינו איסור אמות וזקוקה, אלא פי' דהיינו איסור זיטול מנות יבמין, ועיקר פלוגתת הראשונים אי איסור קרובות זיקה מדאורייתא תתבאר להלן.

כל יבמה שאין אני קורא זה כו' משמע דמייירי אף באיסור דרבנן, ועוד תירץ הרמב"ן דמתניתין הוי מצי לאוקמי כר"א דאמר כיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור נאסרה עולמית ורבנן פליגי עליה.

ה"מ היכא דקאי באפה איסור אמות אשה לאורייתא אבל הכא זיקה דרבנן היא – נחלקו הראשונים צביאור תי' הגמ', מדברי רש"י (ד"ה מתה ראשונה) מצואר דרב קאי למ"ד יש זיקה ואף שנאסרה באיסור אמות וזקוקה ליכא צוה דין נאסרה, דסבירא ליה לרב דליכא דין נאסרה אלא באמות אשה לאורייתא, וכן מצואר בדברי הריטב"א.

פלוגי
הרא"י אי
רב קאי
למ"ד יש
זיקה או
אין זיקה

נאסרה באמות וזקוקה – לשיטת רש"י דעמיה פליגי רב ורבי יוחנן דדין נאסרה באמות וזקוקה, ורבסבירא דבאיסור אמות וזקוקה דרבנן ליכא דין נאסרה, ונריך ציבור לכיון דמדרבנן הויא כאמות אשה, מדוע לית צוה דין נאסרה.

אולם התוס' והראשונים הביאו צבס רבינו חננאל שפירש דברי הגמ' 'אבל הכא זיקה דרבנן היא' היינו איסור זיטול מנות יבמין², ולפ"ז רב קאי למ"ד אין זיקה, וכיון דאינה אסורה אלא משום זיטול מנות יבמין ליכא צוה דין נאסרה, אך למ"ד יש זיקה כיון דאסורה באיסור אמות וזקוקה, איכא צוה דין נאסרה דומיא דאמות אשה.

ומדברי הרמב"ן מצואר דנקט דאף לדעת רבינו חננאל איסור קרובות זיקה אינו אלא מדרבנן, אלא דאעפ"כ אית צוה דין נאסרה דומיא דאמות אשה לאורייתא,

וביארו האחרו' (ויעוין צשי' ר' שמואל זצ"ל ס"ק סח ועוד) דהנה האחרו' דנו אי יסוד דין נאסרה הוי דין איסור, דכל דלא הוית איסור אשת אח תו אינו ניתר, או דיסודו דין פטור, דכל דלא חייל דין יצום צשעת נפילה תו לא חייל, ואי נימא דיסוד דין נאסרה הוי דין איסור, צ"ל דבאמות וזקוקה ליכא איסור אשת אח אפילו מדרבנן, דאף מדרבנן אינה פטורה מיצום וחליצה וחייל צוה היתר אשת אח, ובפרט למה דיתבאר לקמן דאף מדרבנן אס צעל קנה, וכן לצד דיסוד דין נאסרה הוי דין פטור, הכא אינה פטורה מיצום וחליצה

טעמא
דליכא
נאסרה
באמות
וזקוקה

באחוי"ז
ליכא
פטור אף
מדרבנן

² **ולשונו** הגמ' 'זיקה דרבנן היא' יש צביארו דגדר איסור זיטול מנות יבמין היינו דמה"ט תיקנו איסור קרובות כעין אישות, אך צלשונו הראשונים מצואר דהאיסור משום 'דקא מצטל לה לזיקה' ונתבאר באורך צמקו"א דיסוד איסור זיטול מנות יבמין הוא צביטול הזיקה, ומה"ט ס"ד לעיל (י"ח ב) דל"ש איסור זיטול מנות יבמין אלא למ"ד יש זיקה, אך צעמס ציטול המצוה ליכא איסור, וכשאר מנות דלא אשכחנא איסור לפטור עצמו מן המצוה.

אף מדרבנן, וכדחזינן דאם צעל קנה וכלקמן, ולהכי ל"ש צה דין נאסרה [וכ"ש להנך שיטות דכל דחולצת ליכא דין נאסרה, אף צמקום דאיכא פטור מיצום].

טעמא דרי"ח דפליג

ורבי יוחנן דפליג בפשוטו מודה צעיקר הדצר, דהרי אף איהו מודה דאם צעל קנה, אלמא דאף מדרבנן לית בה פטור, וכמו כן מוכח בפשוטו דלית בה איסור אשת את, אלא דסבירא ליה דכיון דגזרו על אחות זקוקה אטו אחות אשתו, ובאחות אשה דאורייתא איכא דין נאסרה, גזרו גזירה צפנ"ע דיהא דין נאסרה באחות זקוקה, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון [ויש שציארו דרבי יוחנן סבר דמדרבנן איכא פטור באחות זקוקה, ואף דצדיעבד אס צעל קנה, דמ"מ לכתחילה דיינין לה כפטורה מיצום מדרבנן, ויתכן דכלפי הדרבנן דיינין לה כפטורה אף מחליצה, ומה דחולצת אינו אלא משום הדאורייתא].

זיקה מתחדשת כל שעה

עוד ציארו צטעמא דרב דליכא נאסרה באיסור אחות זקוקה, ע"פ מה דציארו האחרו' [יעוין צקובץ הערות (ס"ז) דשאני איסור אחות זקוקתו מאיסור אחות אשתו, דצאיסור אחות אשתו נאסרה מעיקרא לעולם, אלא דמייתת אשתו הוי דצר המתיר, משא"כ צאיסורי זיקה הרי הזיקה מתחדשת כל שעה, ועפ"ז ציארו הא דמבואר בכ"ד דכל היכא דפקעה זיקה פקעו איסורי קרובות וכגון אחר יצום וחליצה דאחיו [אי לא נימא דפקעה זיקה למפרע] ומשום דצזיקה מעיקרא לא נאסרה לעולם יעו"ש.

ועפ"ז ציארו האחרו', דיס לומר דדוקא היכא דמעיקרא נאסרה לעולם איכא דינא דנאסרה עולמית, אך בגוונא דמעיקרא נאסרה רק לשעתה, וכגון צזיקה דהאיסור מתחדש כל שעה, צכה"ג ליכא דין נאסרה [ועוין צקוה"ע (ס"ז א' סק"ג) דציארו עד"ז דצרי תוס' (ב א) דליכא צנדה דין נאסרה יעו"ש ואכמ"ל].

נאסרה בביטול מצות יבמין

בענין נאסרה צביטול מצות יבמין – לפירוש הר"ה והראשונים דרב אזיל לטעמיה דאין זיקה, מבואר מקושית הגמ' דנקטא בפשיטות דאף צאיסור צביטול מצות יבמין שייך דין נאסרה, אלא דלתירוץ הגמ' כיון דזיקה דרבנן היא סבר רב דליכא נאסרה, ועמדו האחרו' [יעוין צשי"ר שמואל ז"ל ס"ק סט) דמשמע דציסוד הדין היה שייך דין נאסרה אף צביטול מצות יבמין, אלא דכיון דהוא דרבנן לא החמירו, דאי הטעם דליכא נאסרה משום דאין זה איסור על היצום אלא איסור דדי, אמאי נקטינן טעמא משום ד'זיקה דרבנן היא' [ויש שאידדו לצאר דזוהי גופא כוונת הגמ', דכיון דהוי איסור דדי ל"ש צזה דין נאסרה].

ושיטת הריצ"ן (בסוס' יח א' וכ"ה צפי' הריצ"ן שם ולעיל כו א) דאף צאיסור צביטול מצות יבמין איכא דין נאסרה, וכן מבואר בלשון רש"י לפנינו (כד א' ועו"ש באחרו' דדנו להגיה בל' רש"י) דאף צביטול מצות יבמין שייך דין נאסרה.

וביארו האחרו' דאף דטעם האיסור משום צביטול מצות יבמין, מ"מ מכח זה

גדר איסור ביטול מצות יבמין איסור ביאה דרבנן

זדדי ומשום די"ל דגם איסור זדדי מקליש
הזיקה^א, אלא דהוכיח שם מדברי הרשב"א (ב)
(א) גבי נודרת דאיסור זדדי אינו מקליש
הזיקה וא"כ לא שייך נאסרה יעו"ש.

**איסור קרובות בזיקה מדאורייתא או
מדרבנן – הרשב"א נקט מתחילה**

זכוונת רבינו חננאל דאיסור קרובות בזיקה
הוי מדאורייתא, וכן נראה מדברי התוס' חד
מקמאי (ספר ההשלמה) לעיל (בישוב קושית הר"א
מבורגוי"ל) וז"ל לא מיבעיא דנפול צבת אחת
דכיון דיש זיקה הו"ל חליצה פסולה
דאורייתא דהיא זוקמתו ואלא אפי' זוא"ז
שאין החליצה פסולה משום זיקה אלא משום
אחות חלוצתו שאינה פסולה אלא מדרבנן
מ"מ צריכה לחזור על כל האחיין כו' עכ"ל וכן
דקדקו האחרו' מריהטת לשון רש"י (ה' ז ד"ה
לכדר"ש).

**וכן מצוהר בפשוטו זדברי הירושלמי
זפירקין (ה"א) אילו ארבעה אחין שנים
מהן נשואין שתי נכריות שמא אינן
מתייבמות שנייה היא הכא שיש צו איסור
אחיות, מעתה לא יהו צריכות הימינו חליצה,
אמר רבי מתניה על ידי זיקה ואין צו איסור
אחיות צרורות עכ"ל, ומדפריך דאיסור
אחות זוקקה יפטור מחליצה משמע דהוי
דאורייתא, אלא דמשני דאין איסור אחיות
צרורות, ובפשוטו היינו ללא הוי איסור**

גזרו חכמים איסור זיאה, ויתכן עוד דגדר
הגזירה דיינינן לה כאשתו ואית צה איסור
קרובות דומיא דמ"ד יש זיקה, ולהכי שייך
זזה דין נאסרה, אף אילו היה זה איסור זדדי
זעלמא לזטל המזוה, זפשוטו לא היה שייך
זזה כלל דין נאסרה.

**והנה התשב"ץ (ח"ז סי' רס) דן האם זנודרת
איכא דין נאסרה וכתב ללמוד מדברי
התוס' זריש זכילתין (ב' ז) דליכא דין נאסרה
זנדה משום 'שאנינה דומה לזחות אשה
דאסורה משום קורבה דעריות ומכאן אתה
למד דהזדריס ק"ו לזודרת הנאה מיזמה
שאם נדה זשעת נפילה היא צת יזום
לזשטטהר הזדריס ק"ו זנודרת הנאה
לזשיותה הנדר', אולם זשו"ת המיוחסות
לריב"ש (חדשות סי' ד', והיא זשזבת המהר"ס חלאוה
נד' זתשזותיו סי' קלו) נקט דאי לאו דזכס עוקר
הנדר מעיקרו היה שייך דין נאסרה אף
זנודרת, ויעוין זבית שמואל (סי' קסה סק"ד)
דהיכא דאסורה מזין חרס דרגמ"ה יש
לומר דאיכא דין נאסרה אף לתשב"ץ [דנקט
דעיקר טעמא דהתשב"ץ משום דאיכא
היתר לאיסור נדר, ולא משום דאין זה איסור
זיאה] ומצוהר לכאו' מדזריהס דנקטו
זשייך דין נאסרה אף זאיסור זדדי.**

**ויעוין זחזו"א (ס"ס קכז) דנראה דמזכרה
שייך לדון דין נאסרה אף זאיסור**

נאסרה
זנודרת

^א **ויעוין** עוד לעיל (כ"ז) דהתוס' נקטו זשיטת רש"י דאף איסור זדיטול מזנות יזמין משוי חליצה פסולה, ויש
מהאחרו' זזיאהו דמודה רש"י לעיקר יסוד התוס' דדין חליצה פסולה הוי דוקא זמקום קלישות זיקה,
אלא דס"ל דכל היכא דאסור לייבס ואף מזכא איסור זדדי, איכא קלישות זיקה ויעוין משנ"ת שם.

פלוני
הרא"א
איסור
אחיו
דאורייתא

משמעות
הירושלמי
דחיי
דאורייתא

גמור אלא כעין חזי שיעור, דזיקה הויה מקנת אישות, ולהכי אינו פוטר מחליצה.

אולם רוב הראשונים (בסוגין ובכ"ד) נקטו דאיסור קרובות בזיקה הוי מדרבנן, ויעוין ברמב"ן בסוגין דאחר דהביא פירוש רבינו חננאל סיים וז"ל מכל מקום לדברי האומר יש זיקה דרבנן היא שהרי חוללת, וכדאמרינן לקמן סד"א משום מלוה עבוד רבנן, ואין לך זיקה דאורייתא אלא לדברי ר' שמעון דאמר זיקה ככנוסה דמיה, והכי נמי משמע לעיל צפ' כיצד וכן פרש"י עכ"ל, ומבואר דנקט אף צדעת רבינו חננאל דאיסור קרובות בזיקה מדרבנן, וז"ל הרשב"א דודאי זיקה דרבנן הויה ותדע לך שהרי חוללת היא ואי מדאורייתא אפילו לחליצה אינה עולה וכו' שמעון דאמר בזמן שנעשו נרות זו לזו בזיקה לא יהא לך לקוחין באחת מהן, ואמרינן נמי לקמן מהו דתימא במקום מלוה עבוד רבנן תקנתא כלומר כיון דזיקה דרבנן הוא במקום מלוה עבוד רבנן אסור מלוה כערוה אלמא זיקה דרבנן היא כו' ואפשר לומר דר"ה ז"ל ג"כ לאו שתיא זיקה דאורייתא קאמר אלא דלמאן דאמר אין זיקה כלל לא אלימא מלתא כל כך שתיא הראשונה אוסרת השניה אפילו לאחר מיתת הראשונה אלא שכיון שמתה ואין לחוש לצטול מלות יבמין מותרת לגמרי אבל לרבי יוחנן דאית ליה יש זיקה אלימא זיקה לשווייה כערוה לעולם דכעין דאורייתא תקון עכ"ל.

וכ"כ הריטב"א ז"ל והא דמפרש רב אבל הכא זיקה דרבנן הוא לאו למימרא

לרוב
הרא' הוי
דרבנן

דר' יוחנן לית ליה הכי דא"כ דזיקה דאורייתא אפילו צהיי שתיאן אין השנייה נריכה חליצה וסוגין צכולי פרקין דזיקה דרבנן היא, וכדאמרינן לקמן (כח ז) סד"א משום מלוה עבוד רבנן כו', אלא דר' יוחנן סבר שגזרו חכמים בזיקה דידהו כעין איסורא דאורייתא דבשעת נפילה, ורב אמר דהכא ליכא למיתסרה כיון שחזרה והותרה הואיל ולכו"ע זיקה דרבנן היא עכ"ל, וכן מבואר בדברי הנמוק"י בסוגין דביאר (ו ז מדפס"ר) דרב אזיל הכא למ"ד יש זיקה ואעפ"כ ליכא נאסרה כיון דאיסור אחות זקוקה דרבנן וכתב (ח א מדפס"ר) ורב נמי לא פליג הכא אלא משום זיקה שהיא דרבנן אבל אחות אשה שהיא דאורייתא מתני' היא כו' עכ"ל וכן מבואר בדברי המאירי בסוגין וז"ל אף לדעת האומר יש זיקה לאיסור קרובות אינו אלא מדרבנן עכ"ל ויעוין עוד בלשון המאירי (כו א) כיון דאיסור נרה מכת אחות זקוקה קא אתי וטפל הוא אללו לא אלמוה לאיסורא דידה כאחות זקוקה גופה עכ"ל.

ישוב ראיות הראשונים - הראשונים הוכיחו דאיסור קרובות בזיקה מדרבנן מכמה דוכתי:

א. מעצם הא דטעונה חליצה, ומשמע דנקטו הראשונים דאי איסור קרובות בזיקה דאורייתא חשיבי ערוה גמורה, דזקוקתו כאשתו, ואית צהו כרת ולא חפסי קידושין, ולהכי הקשו דיהא צהן אף פטור חליצה.

ישוב
ראיות
הרא'

מדטעונה
חליצה

אולם כבר פריך הכי זירושלמי (ה"א) ומשני ד'אין איסור אחיות ברורות' ונקטו האחרו' דהיינו דהוי איסור קלוש וכעין חלי שיעור, ולהכי אינו פוטר מחליצה [ואף דצ"ד (גס זירושלמי) 'ברור' היינו לשון ודאי, אך מצינו זירושלמי (פ"ג דפסחים ה"ד ובכ"ד) אין תבשילו תבשיל ברור אין חימונו חימוץ ברור, הרי דלשון ברור היינו לשון מוחלט וגמור, ויעוין לקמן (מ א) וברשב"א וזריטצ"א שם] וזדעת הראשונים דלא ניחא להו בזה, י"ל משום דלקמן (מ א) אמתני' דהחולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמת המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה אמר ריש לקיש כהן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים, ואם איתא לדברי הירושלמי מאי ראייה דאחות חלוצה מדברי סופרים דילמא אסורה כאיסור אחות זקוקה דהוי מדאורייתא ואינו פוטר מחליצה כיון דאינו איסור גמור, אלא ע"כ דלא ס"ל להבדליה הך חילוקא⁷.

הי נפול זרישא אי הכי היינו דקתני קדמו וכנסו יוצאו בשלמא ראשונה אמרינן ליה מאן שריא לך אלא שניה אמר חזראי שניה ייבם אנה ראשונה מייבם, ומבואר דאם עבר וכנס אחות זקוקתו פקעה זיקתה מאחיו ומותר באחותה, ואם איתא דאסורה לו מדאורייתא א"כ ראייה להיות דאם בעל לא קנה ולא פקעה זיקתה.

והוסיפו האחרו' לזכר, דאף אי נימא דליכא באחות זקוקה פטור ערוה כיון דאינה איסור גמור, ולהכי חולצת, מ"מ כיון דלית בה דחיה [ומשום דעלם הלאו הוי לאו שיש בו כרת] לא עדיפא מחייבי לאוין ועשה דאם בעלו לא קנו.

ובישוב שיטת הראשונים כתב זשי' ר' שמואל ז"ל (ס"ק ע"ד) דיש לומר דסבירא להו כמשמעות שיטת הרמב"ם (פ"ו מייבום וחליצה ה"א) דאף בחילוף ע"ד לייבא דחיה מדאורייתא, מ"מ היא ערמה שפיר נקנית ופטורה מן החליצה, ורק זרתה אינה נפטרת בזיאתה⁸.

ב. עוד הוכיחו הראשונים מהא דאמרינן לקמן (כה א) ולימא ליה דלא ידעינן

מדבעלו קנו ופקעה זיקה

⁷ **ויתכן** דסבירא דאי איסור קרובות בזיקה מדאורייתא ע"כ הוי איסור גמור בכרת, אך יש לומר עוד דמודים דיתכן דהוי איסור קלוש, אלא דסבירא דאעפ"כ השיב כערוה לפטור מחליצה, ויעוין בפסקי (תוס') הרי"ד לעיל (ה"ג) דאף לרבי ארשיאל אליבא דר"ש דזיקה ככנוסה דמיא מ"מ תפסי קידושין באחותה, ואעפ"כ מבואר בפשטו בגמ' (י"ט א) דאחותה פטורה מן החליצה, וביארו האחרו' דאף דליכא כרת ותפסי קידושין מ"מ אית לה שם ערוה ושם ערוה פטור מייבום ואכ"מ.

⁸ **ויש** להוסיף דהנך ראשונים אזלי לטעמייהו ויש לומר דהא דבהא תליא, דכיון דסבירא דאישות הזיקה חשיבא אישות מדאורייתא למיסר קרובות, י"ל דכמו כן מהאי טעמא מהניא זיאת הייבום לגמור אך אישות, ואף דליכא מנאות יבום ונת' באורך במקו"א (בשיטת הרמב"ם בדין זיקה).

מדי"ד
להתיר
במקום
איסור
מצוה

ג. עוד הוכיחו הראשונים מדברי הגמ' (כח ז) דסלקא דעתין דשתי אחיות הצאות משני צתים והאחת אסורה מדרבנן אחותה מותרת, דס"ד משום מצוה עצוד רבנן דליקום איסור מצוה במקום איסור ערוה ולא תהא כאחות זקוקה.

ובש"י ר' שמואל ז"ל (ס"ק עג דהע"י) כתב ליישב, דאף לדברי הראשונים דאיסור קרובות בזיקה מדאורייתא היינו במקום דמותרת להתייבם, אך במקום דאסורה להתייבם, אף דאינה אסורה אלא מדרבנן, מודים דליכא איסור קרובות מדאורייתא [ושם כתב משום דלאו דלא תסור הוי מדאורייתא והשיבא אינה ראויה ליבום מדאורייתא, ויש שתי' אף בלא הך סברא, אלא כיון דעכ"פ בפועל אינה עומדת להתייבם לית בה דין יש זיקה, והוסיפו בזה דהא בפשוטו אף למ"ד יש זיקה בתרי אינה זקוקה אלא לאחד מהם אלא דאין ידוע למי וכדמשמע מסוגיא דנדרים (עד ה) ויעוין משנ"ת להלן (כט ז) וא"כ יש לומר דבמקום דאיכא תרי אחי ואסורה על האחד איסור מצוה, מהני לברר דאינה זקוקה לזה אלא לאחיו].

איתבייה ר' יוסי בר חנינא לרבי יוחנן ארבעה אחין ז' מהם נשואים ז' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חוללות ולא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו לחלוץ לה לשנייה ותיהוי ראשונה לגבי אידך כיצמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה – הקשו רש"י (ד"ה משה ראשונה) ותוס'

בטעמא
דלא פריך
נמי לרב

והרא' מדוע לא פריך נמי לרב, ורש"י כתב דה"נ איכא לאותובי נמי לרב ממתניתין, אך הראשונים תמהו דלרבי רבי יוחנן קשיא רק מרישא ואיכא למימר דמשצבתא היא כדאמר אחיות איני יודע מי שנאן, אך לרב דשרי אף לראשונה הרי קשיא אף מסיפא דהיתה אחת מהן איסור ערוה כו' דליכא לשנויי כדמשני לרבי יוחנן כגון דנפלה הך דאינה חמותו צרישא, דהא לרב אף בנאסרה בשעת נפילה ליכא נאסרה וליכא למימר אף בזו איני יודע מי שנאן דהאי תנא כל הכי אשתצט וזאיל, דמשום האי טעמא הדרינן ומקשינן מסיפא לרבי יוחנן, ויעוין משנ"ת להלן בישוב דברי רש"י.

תי' הריב"ן – הריב"ן (בתוס' ד"ה איתבייה) תירץ דלרב לא קשיא, דהא רב סבר לעיל דלמ"ד יש זיקה חליצה פסולה צריכה חיזור על כל האחין, ומאי לאוקמי למתניתין כמ"ד יש זיקה דצריכים שניהם לחלוץ לאחת וממילא אסורין שניהם בשניה מדין אחות חלוצה [והוא דלא כפירוש הר"ר אברהם מצורגויי"ל בתוס' לעיל (כו ז) דחליצת חיזור אינה אוסרת קרובות] ורבי יוחנן דלא משני הכי משום דצבירא ליה דחליצה פסולה אינה צריכה חיזור ואף למ"ד יש זיקה [ויעוין ברא"ש (ס"ז) דהוכיח מהכא דהכי הלכתא

ביאור
תירוצ'
הריב"ן

דחליצה פסולה אינה זריכה חיזור, דהכי סבר רבי יוחנן].

ועוד תירצו התוס' עפ"ד רבינו חננאל, דהא דסבר רב דליכא נאסרה היינו דוקא למ"ד אין זיקה ללא אסיר אלא משום ציטול מנות יצמין, אך למ"ד יש זיקה לאסירא מדין אחות זקוקה מודה דליכא נאסרה, וא"כ מצי לאוקמי מתניתין כמ"ד יש זיקה.

והנה הרשב"א תמה על תירוצי רבינו, דאכתי תיקשי לרב מסיפא דהיתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה אסור צה ומותר באחותה והשני אסור בשתייהן, ותיקשי לדייבס הך לשאינה חמות ויהא אחיו מותר בשניה וכדפריך לרבי יוחנן, דליכא לשנויי כדמשני לר"ח כגון שנפלה הך דאינה חמות זרישא, דהא רב שרי אף צנאסרה מעיקרא ויעוין עוד ברמב"ן [והישרש יעקב (כה) תירץ דאה"נ אלא דצזה מצי למימר איני יודע מי שנאן, אלא דלא ניח"ל למימר כרש"י דלרב קשיא מתרוויהו דהא לא אמרינן דצין רישא וצין סיפא משצשא וכדתמהו הראשונים ע"ד רש"י וכנ"ל].

עוד תמהו האחרונים (יעוין צבית מאיר סי' קע ועוד) צמה דתירצו התוס' עפ"ד רבינו חננאל, דרב מוקי מתניתין אליבא דמ"ד יש

זיקה, ולדידה מודה דליכא דין נאסרה, דהא אכתי תיקשי דלחלוץ חד מינייהו לשניה דהויא ראשונה הותרה ונאסרה וחזרה והותרה, דהא רב שרי הותרה ונאסרה אף באחות אשה דאורייתא וכ"ש באחות זקוקה דרבנן [ויעוין להלן].

וכתבו האחרו' דתירוטי הריב"ן ותירוצי התוס' ע"פ הר"ח זריכי אהדדי, דבתירוצי הריב"ן לא סגי דאכתי קשיא מסיפא, אך צזה יש לומר עפ"ד הר"ח, ומיירי דנפלה הך דאינה חמות זרישא דהויא נאסרה מעיקרא כדמשני לקמן, דמודה רב דליכא נאסרה למ"ד יש זיקה, אך צזה לא סגי דאכתי תיקשי מרישא דלחלוץ חד לשניה דהויא אידך הותרה ונאסרה, אך צזה איכא למימר כתיירוצי הריב"ן דכיון דחליצה פסולה זריכה חיזור ע"כ זריכי שניהם לחלוץ לה והויא לה אידך אחות חלוצה לתרוויהו, ויעוין עוד בחזו"א (סי' קכ"א סק"א).

תירוצי הר"ח – התוס' תירצו עוד עפ"ד רבינו חננאל, דכל מה דסבר רב דליכא נאסרה היינו לטעמיה דאין זיקה ולא אסיר אלא משום ציטול מנות יצמין, אך למ"ד יש זיקה לאסירא משום אחות זקוקתו מודה רב דליכא נאסרה, אך האחרו' תמהו דאכתי תיקשי דלחלוץ חד לשניה ותיהוי אידך יצמה שהותרה ונאסרה, דצזה הרי

תירוצי
הר"ח

י וכתב על הך תירוצא ד'האי שינויא דסמכא הוא כי אי אפשר לתרץ קשיא זו בענין אחר' אולם בתוס' הרא"ש דחה תירוצי זה, דדוקא לומר דרב מוקי מתניתין ללא כוותיה ומסיק כתיירוצי הר"ח יע"ש.

שרי רב אף באחות אשה לאורייתא [ויעוין בקרן אורה דדן ליישב, דצירושלמי משמע לאיכא נמי סברה איפכא, דאף באחות אשה לאורייתא שרי הותרה ונאסרה, מ"מ באחות זקוקה גרע ואסיר אף בהותרה ונאסרה, ונת' במקו"א].

מזות יצמין, וחיישינן דילמא אתו למעבד איפכא ללא ידעי אינשי הא דחיישינן למיתה, משא"כ בגוונא דמיירי רב במתה אחת מהן כיון דליכא אלא יבם אחד ליכא למיגזר, ללא חיישינן דיבוא בודאי מזות יצמין, ורבי יוחנן לא משני הכי משום דס"ל ללא חיישינן למיתה כדאיתא לקמן.

ובסו"ד תוס' איתא (במוסגר) 'אי נמי לפי שהיה אצל רבי יוחנן הקשה לו, ומדברי תוס' הרא"ש מבואר דהוא המשך תירוץ הר"י, ואתי לבאר דמ"מ אמאי לא

תירוץ הר"י – עוד תירצו תוס' בשם ר"י, דרב מצי לשנויי דטעמא דמתניתין משום דחיישינן למיתה ואי שרינן ללחלוץ חד ולייבם אידך חיישינן דילמא אתי למעבד איפכא לייבם צרישא ושמא ימות וצטלה

תירוץ
הר"י

ד'הנה משמעות הגמ' (בבב) דבנפלה לפניו אחות אשתו ליבום, אף אם מתה אשתו אחר נפילה, אכתי חייב עליה גם משום אחות אשה, ורש"י שם נדחק דל"ד ומיירי צבא עליה בחיי אשתו, אף הרשב"א והמאירי שם הביאו בשם רבינו חננאל דפירש דברי הגמ' כפשטן והציוו דכן פשטא דהתוספתא (פ"ה ה"ה, דמיייתי בגמ' הסת) אלא דתמהו צוה מסברה. ור' שמואל ז"ל (א"ב) ביאר דכשם דלרת ערוה הוי דין ערוה מחודש דנאמר רק במקום מזוה, ה"נ הערוה עלמה אסורה בהך איסור מחודש, והך דין הערוה המחודש דאחת אשה הנוהג במקום מזוה לית ליה היתר במיתת אחותה יעו"ש דהאריך עוד צוה, והנה בתשובת הגאונים (תשו' הגאונים מתוך הגניזה עמ' 50) איתא דרב ושמואל דפליגי (לק' מהא) בדין הותרה ונאסרה וזוהרה והותרה אי תחזור להיתירה הראשון אזלי לטעמייהו דפליגי אי יש זיקה או אין זיקה וז"ל ושאלתם דבהחלוץ איבעיאל להו מתה אשתו מה הוא ביצמתו רב ור' חנינאל דאמרי מיתה אשתו מותר ביצמתו שמואל ורב אסי דאמרי מיתה אשתו אסור ביצמתו ולא שנא אימה ולא שנא אחותה ואתי רב לטעמיה ושמואל לטעמיה דאמר יש זיקה וכיון דהוה זקיקה לה ביצמתו בחיי אשתו השתא נמי דמיתה אשתו אסור ביצמתו עכ"ל וז"ב טובא, ונראה לבאר ע"פ הג"ל, דלמ"ד יש זיקה אף אחר נפילה חשיבא ערוה במקום מזוה דלית לה היתר, משא"כ למ"ד אין זיקה היכא דנעשית ערוה אחר נפילה לא חשיבא במקום מזוה, ולהכי חוזרת להיתירה הראשון.

ומעתה יש לבאר דברי הירושלמי (הבב בבב) ד'אינו דומה איסור אחיות יצמות לאיסור אחיות שאינן יצמות' וציאר הקרן אורה דאחות זקוקה גרע וצוה הותרה ונאסרה לא תחזור להיתירה הראשון, דיש לומר דכיון דגם כשנעשית אחות זקוקה לא פקעה זיקתה ואכתי טעונה חליצה, חשיבא ערוה במקום מזוה דלית בה דינא דלית לה היתר לעולם.

ויעוין צירושלמי (בפרקין ה"ו) על מתניתין דנאסרה שעה אחת אסורה עולמית דמייטין להך מימרא 'אמר רבי אבינא הדא דאמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן לא דומה איסור אחיות יצמות לאיסור אחיות שאינן יצמות' ולמשנ"ת כוונת הירושלמי לעיקר יסוד זה, דאיסור אחיות יצמות דהוי ערוה במקום מזוה לית ליה היתר במיתת אחותה, ונת' עוד בכ"ד.

פריך אלא לריו"ח ולא לרז ולישני הכי, וז"ל התוס' הרא"ש (אחר דתי"ה כהר"י) וכשהקשה ר' יוסי בר חנינא לר' יוחנן היה יכול להקשות לרז ויתרן כמו שתירצתי אלא שהיה נושא ונותן עם ר' יוחנן והקשה לו, ומתוך משא ומתן של התלמוד דפריך ולימא ליה שמה ימות ואסור לבטל מנות יצמין ממילא מתרצא מתני' אליבא דרז עכ"ל.

אמר ליה אחיות איני יודע מי שנאן – רש"י פירש וז"ל כלומר זו אינה משנה עכ"ל, והנה הראשונים פ' דמשצשתא היא, ומכאן זה תמהו על דברי רש"י לרז נמי פריך, דהא לרז דשרי אף בשניה קשיא אף מסיפא וליכא למימר דצין רישא וצין סיפא משצשא, אולם לשון רש"י 'זו אינה משנה' ולכאורה יש לומר דרש"י אזיל לטעמיה, דמרש"י לעיל (ו) משמע דרבי יוחנן פליג אברייתא דהתם דיבא עשה שיש צו כרת כו' וכן מצואר ברשב"א שם דעת רש"י וכ"ה ברש"י בצבחים (בצ) והתוס' שם תמהו דרבי יוחנן לאו תנא הוא כדמוכה בכתובות (ה) אולם דעת רש"י לידדו האחרו' דסבירא ליה דרבי יוחנן נמי תנא הוא ופליג, וא"כ יש לומר דמש"כ רש"י הכא 'כלומר זו אינה משנה' לאו למימרא דמשצשתא היא, אלא דרבי יוחנן פליג אהך משנה, וא"כ שפיר מצינן למימר אף בסיפא דזו אינה משנה.

ויעוין במאירי שכתב וז"ל והלכה כר' יוחנן ומשנתנו שהקשו לו ממנה תירץ הוא דלא כהלכתא היא והוא שאמר אחיות איני יודע מי שנאן כו' זה שהקשו ממנה לר' יוחנן

אחיות
איני מי
שנאן

וכל שכן קשיא לרז משום דרז אין זיקה סבירא ליה ותנא הוא ופליג אכל ר' יוחנן דאית ליה יש זיקה ושארם הלכה כסתם משנה קשיא עכ"ל ומשמע דאף לרבי יוחנן מצינו למימר דתנא הוא ופליג, אלא עיקר הקושיא משום דרבי יוחנן סבר בעלמא דהלכה כסתם משנה, ודחי רבי יוחנן דאחיות איני יודע מי שנאן, דהכא אין הלכה כהך סתם משנה [אלא דלדברי המאירי דעיקר הקושיא מדסבר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ל"צ הא דפרכי' ולימא ליה רבי אלעזר דאמר כיון שעמדה עליו עשה אחת באיסור כו' ויעוין ברשב"א (כא) ד"ה ריו"ח למיתה לא חייש].

בשיטת הרי"ף – הראשונים נקטו דכיון דרבי יוחנן אמר אחיות איני יודע מי שנאן, לא קי"ל כמתניתין, אלא אם חלץ האחד לשניה הותר השני בראשונה, וכן ואם קדמו וכנסו המייבס את הראשונה אחר שנתייצמה השניה אין מוציאין מידו [ואף בגוונא דאין ידוע מי מת ראשון, אם קדמו וכנסו אין מוציאין מהשני מספק, וכמצואר בסוגין דמצינן אמר חבראי שניה ייבס אלא ראשונה מייבס] אולם הרי"ף העתיק מתניתין כזוורתא אף דפסק כרבי יוחנן דאם מתה שניה מותר בראשונה, ותמהו הראשונים דהא רבי יוחנן קאמר איני יודע מי שנאן וא"כ הו"ל למימר דאם חלץ האחד לשניה הותר השני בראשונה, ויעוין ברשב"א ובתוי"ט ובקרבן אורה.

שיטת
הרי"ף

ויש מהאחרו' דתירלו ע"פ המצואר
צירושלמי בסוגין (ה"א) 'אמר ליה איני
יודע טעם אחיות מה הן' דמשמע דרבי
יוחנן לא מפיך למתניתין מהלכתא, אלא הא
דקאמר אחיות איני יודע מי שנאן היינו דלא
ידע טעמא דמתניתין אמאי לא יחלוך האחד
לשניה ולשתרי אידך בראשונה, אך מ"מ
הלכתא היא, ודוקא במתה שניה הותר
בראשונה ולא בקדם וחלך [ויעוין עוד להלן
בשיטת הרמב"ם].

כ"ח ע"א

ובנימא להו דנפול צבת אחת ורבי יוסי
הגלילי היא דאמר אפשר לנמנאס כו'
– בצרכ"ש (ס"י יד סק"ו) הוכיח מסוגין דהיכא
דנאסרה בשעת נפילה ענמה דינה כדין
נאסרה בשעת נפילה דאסורה עולמית ולא
הוי כהותרה ונאסרה דתחזור להיתירה
הראשון, ומשום דדוקא היכא דחל היתר
אשת אח צפועל רגע אחד הוי בכלל דינא
דהותרה ונאסרה [אך כתבשם (סק"ה) דלענין
דין צרת ערוה אינו כן, וכשם דבנעשית צרת
ערוה אחר נפילה מותרת, הוא הדין היכא
דנעשית צרת ערוה בשעת נפילה ענמה נמי
ליכא דין צרת ערוה, והוכיח כן מדברי
הראשונים לעיל (יג ב) בטעמא דבית שמאי,
וציאר לזה סגיי דחייל ההיתר בשעת מיתה
אף דלא היה משך זמן דחייל ההיתר צפועל
יעו"ש צכ"ד] ויעוין בחזו"א (סי' קלד עמ' 434)
דנקט בגוונא דנאסרה בשעת נפילה ממש

נאסרה
בשעת
נפילה
ענמה

אולם הרמב"ם אף דפסק כרבי יוחנן וז"ל
(פ"ז מיבוס וחליצה ה"ד) אס קדם אחד מן
האחין וחלך לאחרונה הותרה הראשונה
לשאר האחין שהרי הזיקה שאסרה אותה
הסירה אחיו בחליצתו עכ"ל, מ"מ לענין
יצום כתב הרמב"ם (שם ה"ה) בפתמא ד'אס
קדמו וכנסו כל אחד אחת מן האחיות
מוציאין אותן מהן, ומשמע דמיירי בכל
גוויי ואף בכנס השני את הראשונה אחר
שכנס הראשון את השניה [וכן מדוקדק
להדיא מהמשך לשון הרמב"ם וכדלק']
ותמהו האחרו' דבכה"ג שריא לרבי יוחנן.
ויעוין עוד במגיד משנה (סו) דמש"כ
הרמב"ם דיוציאו מיירי אף בגוונא דאין
יודע מי נפלה ראשונה, וכדביא הרמב"ם
(שם ה"א) לדינא דמתניתין בכהאי גוונא,
ותמהו האחרו' דבסוגין מצואר להדיא דשרי
בכהאי גוונא, ויעוין בתוי"ט וצבית שמואל
(סי' קעה סק"ד).

ולית צה דין נאסרה וכנ"ל, ויש לומר דאף רבי יוחנן מודה בזה, אלא ס"ל דמכל מקום כיון דבאחות אשה לאורייתא איכא דין נאסרה תיקנו דין נאסרה גם באחות זקוקה, אף דגם מדרבנן לית צה איסור אשת אח, ולהכי אס בעלו קנו [דלענין להפקיע הקנין דדיעבד לא תיקנו, כיון דע"כ מדאורייתא קנה].

ויש שתי' דנהי דלענין לכתחילה תיקנו לדונה כאשת אח מדרבנן, אך לענין דיעבד בגוונא דעבר וכנס, לא החמירו לדונה כאשת אח.

אך אכתי קשיא לשיטת הראשונים דאיסור אחות זקוקה לאורייתא, דלכאורה לפ"י הא דאית צה נאסרה הוי מדאורייתא, וא"כ כיצד אס בעלו קנו, ועמד בזה הרמב"ן (כאן) וז"ל אלא שני אמר חזראי שניה יבס ואנא ראשונה מיבס, ומכיון שכנס הוא שניה פקעה זיקה מינאי והו"א לה ראשונה כיצמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה, ומהא נמי שמעינן דזיקה דרבנן היא, דאי לאורייתא יבוס דקמא לא פטר דהא זד ערוה היא ואכתי רמיא זיקה אשני, אלא ש"מ מאן דאמר יש זיקה מדרבנן קאמר וכיון שקדם וכנסה קנאה ראשון ופרחה זיקתה משני לגמרי, דהא ר' יוחנן לית ליה אסור לצטל מנזות יבמין ומשום זיקה אחי לה עכ"ל, וז"ב שיטת הנך ראשונים.

ור' שמואל זז"ל (ס"ק ע"ה) זידד לייבז דסבירא להו להנך ראשונים דדינא דנעשית כאשתו מהני להפקיע אף איסור

ויעוין עוד בלשון הרמב"ם (שם ה"ה) וכן אס היתה הראשונה ערוה על אחד מהן וקדם ויבס את האחרונה שהיא מותרת לו הותרה הראשונה לשאר האחין שהרי האחרונה שאסרה אותה עליהן נתיצמה למותר לה עכ"ל, ודקדקו האחרו' דמשמע להדיא דזוקא משום שנתיצמה "למותר לה", שאחותה ערוה עליו ואינה אחות זקוקתו, הותרה הראשונה לשאר האחין, אך בגוונא דאסורה לשתיהן ועבר אחד וייבס את הראשונה, לא הותרה השניה, ואף דידיעין בודאי דשניה היא, ותמהו האחרו' דהא בסוגין מצוהר דשרי, ויעוין להלן.

ולימא ליה דלא ידעינן הי נפול ברישא אי הכי היינו דקתני קדמו וכנסו ויז"א בשלמא ראשונה אמרינן ליה מאן שריא לך אלא שניה אמר חזראי שניה יבס אנא ראשונה מייבס – מצוהר מדברי הגמ' דאף דאסורה באיסור אחות זקוקה, אס עבר וייצמה פקעה זיקתה מאחיו והותר באחותה, ועמדו האחרו' דלכאורה מוכח דאף מדרבנן ליכא דין פטור באחות זקוקה, דאס איתא דמדרבנן אית צה פטור מיבוס, ראוי להיות הדין דאס בעל לא קנה, ואכתי היא זקוקה לאחיו.

אך תמהו האחרו' דמהא דאיכא דין נאסרה משמע לכאורה דמדרבנן דיינינן דאית צה איסור אשת אח, וא"כ היאך יתכן דאס בעל קנה והא לא תפסי קידושין באשת אח.

ותי' האחרו' דיש לומר דאף מדרבנן לית צה איסור אשת אח, ומהאי טעמא סבר רב

בטעמא דבעלו קנו באחיו"ז

היאך קנה כיון דנאסרה והו"א אשת אח

לשיטת הראי' דאחיו"ז דא"י

האם נעשית כאשתו מפקיע דין נאסרה

אשת אח דמכח נאסרה [אך מסברא הדבר מחודש, וכבר הביא שם מדברי הראשונים לקמן (כט ז) מוכח דדינא דנעשית כאשתו לא מהני להפקיע איסור אשת אח דמכח נאסרה].

עוד נידד (ס"ק עו) ליישב דאף דאית בה איסור אשת אח ונאסרה אך היינו דוקא לענין איסור ציאה ותפיסת קידושין דעלמא, אך לענין תפיסת קנין יבום אית בה היתר אשת אח, ודימה לדברי רש"י (גג א) דטעמא דמאמר לא מהני מדאורייתא משום ערוה דאשת אח ואעפ"כ יבום תפיס בה, אלמא דאיכא היתר מיוחד לענין קנין יבום יעו"ש [וג"ז ז"ז לכאורה, ובדברי רש"י (גג א) משמע דהא דתפיס קנין היבום היינו משום דע"י הביאה חייל דינא דנעשית כאשתו לכל דבר וכמ"ש שם 'התורה לא התירה לו ליעשות כאשה נכרית אלא כסדר המצוה וביאה הוא דכתבה בה רחמנא' ויעוין בקוה"ע (ס"ג סק"ה) ובאחריו] ויעו"ע שם בכ"ד.

צד הערוה לא נוקק

ויתכן לדון ביישוב דברי הראשונים, דהרי מצוואר צירושלמי דטעמא דטעונה חליצה משום ד'אין איסור אחיות צורות' ובפשוטו והיינו דלאו איסור גמור אלא כעין חזי שיעור, ויש לומר דחשיב דאית בה זד ערוה וזד דאינו ערוה [וכ"מ מלשון הרמב"ן דהא זד ערוה היא (כ"ה בכת"י)] וא"כ זד הערוה אינו זקוק כלל והזד דאינו ערוה לא נאסר מעולם ולהכי אם בעל קנה ופקעה זיקתה.

בענין ציאה פסולה – צפרק רבן גמליאל (ג) (א) תנן דציאה פסולה אינה קונה לגמרי ואם צא להוציאה טעונה גט וחליצה, וכגון אם נתן גט ובעל, או שעשה מאמר צאחת מן היצמות ובעל חזרתה, או שעשה חזירו מאמר ובעל, ודנו האחריו האם הך דינא דמי לדין חליצה פסולה או דתרי דיני נינהו.

ובפשוטו דין ציאה פסולה דפרק רבן גמליאל ודין חליצה פסולה דפירקין תרי דיני נינהו, דהרי מצוואר בגמ' צפרק רבן גמליאל (ג ז) דטעמא דציאה פסולה אינה פוטרת לגמרי היינו משום גזירה ציאה אחר הגט אטו ציאה אחר חליצה [דילמא אהו למישרי ציאה אחר חליצה וציאה אחר מאמר גזירה אטו ציאה אחר חליצה, וא"כ אינו ענין לדין חליצה פסולה דסוגין, וכמו כן דדין חליצה פסולה הוי פלוגתא ודין ציאה פסולה הוי לכולי עלמא, ויעוין עוד בקונטרס זיקה לאו"ש (ס"ק ז) דנקט דתרי דיני נינהו.

אך מדברי הגר"א (סי' קע ס"ק מה) נראה לכאורה דנקט בפשיטות גדר דין ציאה פסולה שוה לגדר דין חליצה פסולה, ונקט שם דלשיטת הרמב"ם (פ"ז מיבום וחליצה ה"י) דכל חי"ל ושניות חשיבא חליצה פסולה, הוא הדין דציאתה חשיבא ציאה פסולה ואית בה דינא דציאה פסולה דפרק רבן גמליאל יעו"ש ויעוין עוד בלחם משנה (פ"ו מיבום וחליצה ה"י) ובקונטרס זיקה לאו"ש (ס"ק כג) ומכח זה תמהו ע"ד הרמב"ם דהרי פסק

בדין ביאה פסולה

אי ביאה פסולה דמייא לדין חלצי"פ

ד'הנר"א דדמו להדי

דהא מצואר בגמ' דטעמא משום גזירה אטו
 זיאה אחר גט ומאמר, אלא דדנו האחרו'
 דיתכן דאף הכא איכא גזירה שמא יאמרו
 דאיכא יבום באחות אשתו^פ].

ועמדו האחרו' דבסוגין מוכח לכאורה
 דזיאת אחות זקוקה קונה לגמרי
 ואם בא להוליאה סגי לה בגט ואינה טעונה
 חליצה, דאם איתא דלא פקעה זיקתה לגמרי
 ואכתי טעונה חליצה, א"כ ראוי להיות
 לכאורה דאכתי אחותה אסורה על אחיו
 מדין אחות זקוקה, ומאי פרכי' דלימא
 חזראי שניה ייבם, והא מ"מ אכתי זקוקה
 לשניהם וטעונה חליצה משניהם וממילא
 אחותה אסורה מדין אחות זקוקה^ט ועוין
 באור שמח בקונטרס זיקה (פ"ק ב) דנקט
 דאיכא צוה דין זיאה פסולה וזיאר עפ"ז
 דברי הרמב"ם דפסק דאם קדמו וכנסו

(פ"ו מיבום וחליצה הי"ג) דזיאת חי"ל ושניות
 פוטרת לרתה.

אולם האחרו' תמהו ע"ד הגר"א דלכאורה
 תרי דיני נינהו, ואין ללמוד זה מזה,
 ויתכן דאף לשיטת הרמב"ם דחי"ל ושניות
 חשיבי חליצה פסולה, מ"מ לא חשיבא זיאתן
 זיאה פסולה, ועוין במשנת ר' אהרן (סי"ה
 סק"ב ובהג' ד' ובסק"ח) דהאר"י דדברי הגר"א
 ועוין עוד בחזו"א (סי" קכו סק"א) דנקט
 מתחילה דדמו להדדי אך לקמן שם (סק"ו)
 הדר זיאה ותמה ע"ד הגר"א יעו"ש.

אך עדיין יש לדון האם צמייבם אחות
 זקוקתו איכא דין זיאה פסולה דפרק
 רבן גמליאל, כיון דאסורה להתייבם וקלשה
 זיקתה, או דדין זיאה פסולה הוי דוקא
 בזיאה אחר גט וזיאה אחר מאמר [ובפרט

אי איכא
 דין ביאה
 פסולה
 באחיו

^ח **ולקמן** בפרק בית שמאי (ק"א ב) איתא דשני אחים נשואין ב' אחיות קטנה וחרשת ומת בעלה של חרשת אם בא
 עליה נותן לה גט והותרה, ופרכי' בגמ' דאם איתא דקטנה דקטנה קטנה ומשורית וחרשת ספק קטנה
 הויא לה זיאה פסולה ואמאי פטרה, ועמדו התוס' שם דהא ל"ש התם הך גזירה דפרק רבן גמליאל, ובמשנת ר'
 אהרן (סי"ח סק"א) זיאר דכל דברי הגמ' דבעינן לגזירה היינו לרבן גמליאל אך לרבן זיאה פסולה אינה פוטרת
 מדינא וה"ה הכא באחות זקוקה [ועוין עוד בחזו"א (סי" קכו סק"ו)] אך התוס' שם תירצו דהתם נמי איכא גזירה
 יעו"ש.

^ט **אלא** דדנו לדחות על פי שיטת הר"ר אברהם מצורגוי"ל (במס' כו ב) דחליצת חיזור אינה אוסרת קרובות,
 והתוס' (כז א ד"ה שמואל התמי) דימו דין זיקת חיזור לדין חליצת חיזור (ועוין בפהרא"ש שם ובמשנ"ת שם) וא"כ
 יתכן דאף אם זיאה פסולה אינה פוטרת ואכתי טעונה חליצה, מ"מ אחותה מותרת, אך כיון דנתבאר דדין חליצה
 פסולה דפירקין ודין זיאה פסולה דפרק רבן גמליאל תרי דיני נינהו, יתכן דכל סברת הר"א מצורגוי"ל הוי דוקא
 בחליצה פסולה, אך בזיאה פסולה יתכן דגרע, ובפרט בזיאה פסולה הרי אף זיקת המייבם ענמו לא פקעה,
 וא"כ יתכן דזוה חשיבא זיקה גמורה ואוסרת קרובות, וכ"כ האו"ש בקונטרס זיקה (פ"ק ב) דאף לר"א מצורגוי"ל
 דחליצת חיזור דחליצה פסולה אינה אוסרת לרה ומצואר בתוס' דה"ה זיקת חיזור היינו דוקא התם דהוי חומר
 בעלמא מדרבנן, אך דדין זיאה פסולה דרבן גמליאל דשוויה רבנן כמאמר כדאמרין התם, חשיבא זיקה גמורה
 לאסור קרובות יעו"ש.

יוציאו ויעו"ש דיישב דברי הגמ' באופן
מחודש, ויעוין באמרי משה (פי' ח' סק"א)
וצשי' ר' שמואל וז"ל (סק"א לזוס"ק פד - פו).

ובמשנת ר' אהרן (פי' יח סק"ח) **דן לדחות,**
דימכן דאף באחות זקוקה חשיבא
ביאה פסולה וכדין ביאה שאחר הגט ואכתי
טעונה חליצה, אך יש לומר דהיינו דוקא
מהיבס עצמו, דהך ביאה אינה קונה לגמרי
ולית בה דינא דנעשית כאשתו לכל דבר דסגי
לה בגט, אך לענין זיקת אחיו, יש לומר
דפקעה, דכיון דקנאה מדאורייתא נעשית
ערוה דאשת אח על אחיו, ופקעה זיקתה
מדין ערוה דאשת אח יעוין שס בכ"ד [ועפ"ז
דן ליישב דברי הרי"ף והרמב"ם דפקסו
למחניטין דאס קדמו וכנסו יוציאו אף
דפקסו כרבי יוחנן יעו"ש וכ"כ האמרי משה
(פי' ח') [ועו"ש ע"ש (סקי"א).

כ"ח ע"ב

בגדר דינא דנרות זיקה לר"ש - מדברי
רוז הראשונים נראה דאיסור נרות
זיקה לרבי שמעון יסודו מדין איסור אחות

גדר דין
נרות
זיקה
לר"ש

אשה, וז"ל הנמוק"י רבי שמעון פוטר
שאינם נריכות אפי' חליצה משום דסבירא
ליה דמדאורייתא זיקה ככנוסה דמיא נמלא
שאחות זקוקה היא כאחות אשה דכתיב ואשה
אל אחותה לא תקח לא יהא לך ליקוחין אפי'
באחת מהן עכ"ל, ויעוין עוד במאירי וז"ל ר'
שמעון פוטר אף מן החליצה ומפני שהוא
דורש לא תקח לנרות בשעה שנעשות נרות זו
לזו אף על ידי זיקה לא יהא לך ליקוחין אפילו
באחת מהן שכל אחת נעשית כאחות אשתו
לגמרי מלד הזיקה עכ"ל, וכן משמע מפירוש
רבינו אברהם מן ההר וז"ל דקסבר ר' שמעון
דאיסור זיקה דחד אחא דאורייתא הוי
כדמוכח מהך דלנרות עכ"ל, וכן משמע
מדברי תוס' ישנים השלם לעיל (כח א) וז"ל
בחור"ד לרבי שמעון דסבר דאלימא כל כך
זיקה דאמר דשתי אחיות לא חולצות ולא
מתייצמות עכ"ל, ויעוין עוד בפסקי (תוס')
הרי"ד בסוגין וז"ל ודוקא בשלשה אחין פליג
ר' שמעון משום דבחד אחא אלימא זיקה,
אבל בארבעה אחין שנפלו לפני שני יבמין לא
אלימא זיקה ולא יקראו נרות עד שיהו

י' ויעו"ש במשנת ר' אהרן שכתב דאף דמדאורייתא נעשית ערוה דאשת אח, אך מ"מ מדרבנן דהויא ביאה פסולה
ואמרינן דלא קנה קנין גמור ממילא לא חשיבא נמי ערוה דאשת אח (ויעוין בשי' ר' שמואל וז"ל ס"ק פז) אלא די' ש
לומר דכל היכא דהויא ערוה מדאורייתא מהני להפקיע זיקה אף כלפי הדרבנן, וביאר שם דהוי פלוגתא
דאמוראי, ועפ"ז יישב דברי יוחנן דסוגין סבר דערוה דאורייתא מפקעת זיקה אף היכא דמדרבנן אינה נידונית
כערוה, אך הרמב"ם פסק דערוה דאורייתא כה"ג אינה מפקעת זיקה כלפי דרבנן יעו"ש. והאמרי משה כתב
דבאמת מהני הך דין ערוה להפקיע זיקה, אלא דפליגי הסוגיות אי ערוה מפקעת זיקה למפרע או מכאן ולהבא,
וסוגין סברה דערוה נמי מפקעת זיקה למפרע כיבוס, וא"כ מהני להחיר אחותה, אך הרמב"ם פסק כסוגיא
דלעיל (כג) דמשמע דפליגא על סוגין, וסוגיא דהתם סברה דערוה מפקעת זיקה רק מכאן ולהבא וי"ל דלא מהני
להחיר קרובות [והאחרו' האריכו בהך עניינא בסוגיא דזיקה] יעו"ש.

זקוקות לאחד עכ"ל, ומצואר דיסוד דינא דר"ש הוי משום דאלימא זיקה.

אך כבר תמהו האחרו' דהרי לעיל (יח"ט) סבר רבי אושעיא למימר אליבא דרבי שמעון דזיקה ככנוסה דמיא ואותצנין ליה ממטניתין דידן דאי ס"ד קסבר ר"ש זיקה ככנוסה דמיא לייצם לקמייתא ותיפטר אידך, הרי מצואר דאי אמרינן זיקה ככנוסה הרי הראשונה היא האשה והשניה היא הערוה דאחות אשה, והיאך כתצו הראשונים דגדר דינא דר"ש דמשום זיקה חשיבי שתייהן כאחות אשה.

תמיהה
משוגיא
דזיקה
ככנוסה

ומבארים צוה דהנה ככ"ד משמע דאיסור קרובות צזיקה הוי רק כל זמן הזיקה, אך כל דפקעה הזיקה פקע איסור קרובות, וכדמשמע מהא דצעין לאיסור מחודש דקרובות הלואה, וכן מהא דמצואר צגמ' (יז"ט) דאי צמיתה פקעה זיקה הוי פקע איסור קרובות, וכן מהא דמצואר צראשונים דהיכא דפקעה זיקה ע"י דין ערוה הותרו הקרובות, וכן מהא דהאחין מותרין אחר יבוס וחליניה, וצ"ב מאי שנא מקרובות אשתו דאסורין אף אחר גירושין ומיתה, והאחרונים ציאלרו צוה צכמה וכמה דרכים.

ישוב ד'
הרא'

ובקובץ הערות (סי' יצ"ט) ציאר דצאישות דעלמא הרי האישות חלה לעולם

וממילא אף האיסור חייל לעולם, ולהכי אף כשצטלה האישות לא פקע האיסור צכדי צלא מתיר, משא"כ זיקה הויא דצר המתחדש כל שעה ושעה, וכיון דמעיקרא לא חיילא לעולם, אף האיסור לא חייל לעולם אלא מתחדש כל שעה ושעה, ולהכי כל דפקעה הזיקה פקעה האיסור.

ומצתה מצוארים דצרי הראשונים, דהא דמצואר צגמ' לעיל דאי זיקה ככנוסה דמיא הרי הראשונה מתייצמת והשניה פטורה, היינו אי זיקה חשיבא ככנוסה ממש וכאישות דחיילא לעולם [דהרי רבי אושעיא קאמר דלרבי שמעון מכא זיקה ככנוסה חשיב כייצם, ואם איתא דהזיקה הויא דצר המתחדש, י"ל דאינה מפלת ליבוס, אלא כשמת פקעה הזיקה] אך הכא אזלינן דהזיקה הויא דצר המתחדש כל שעה [וכזיקה לדידן, אלא דלר"ש גלי קרא דאיכא איסורי קרובות אף צהך זיקה] ונמלא דכשמת השני חשיבי שתייהן כנזקקות צצת אחת, ולהכי חשיבי שתייהן כאחות אשה. והא דנקט הנמוק"י צלשונו דמדאורייתא זיקה ככנוסה דמיא, אין כוונתו דהויא ככנוסה ממש וכאישות דעלמא וכדהוה סבר רבי אושעיא אליבא דר"ש, אלא דדינה ככנוסה לענין דאית צה איסור קרובות מדאורייתא].